

ють у страховиків. Наприклад, доцільним є створення резерву катастроф і резерву на випадок неспроможності страховика виконати свої зобов'язання, за прикладом резерву, що створюють страховики члени МТСБУ.

Єдність у вирішенні загальних питань, а також захист своїх інтересів — необхідний елемент функціонування багатьох галузей підприємництва і страхування не є виключенням. Ми вважаємо, що в нову редакцію Закону України «Про страхування» варто внести статтю, що зобов'язує вітчизняних страховиків утворити Авіаційне страхове бюро: «Страховики, яким дозволено займатися страхуванням авіаційних ризиків, зобов'язані створити Авіаційне страхове бюро, яке має бути юридичною особою, що утримується за рахунок коштів страховиків».

Список літератури

1. Закон України „Про внесення змін до Закону України «Про страхування» від 04.10.01 // Офіційний сайт ВРУ: www.rada.gov.ua.
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок утворення та державної реєстрації Авіаційного страхового бюро і Морського страхового бюро» від 27.04.98. № 561 // Офіційний сайт ВРУ: www.rada.gov.ua.

УДК 304.368

С. А. Мельніков,

канд. екон. наук,

ст. викладач кафедри фінансів,

ДВНЗ «Київський національний

економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ДО ПИТАННЯ ВИБОРУ ІНСТРУМЕНТІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Соціальний захист, як комплексна система із різноманітних заходів збереження та забезпечення життя людей у спільнотах, у силу розбіжних життєвих потенціалів своїх членів, знаходиться серед головних пріоритетів у побудові будь-якої суспільної структури. М.М. Руженський називає «соціальний захист» інститутом, «який існує і розвивається протягом досить тривалого часу, функціонування і розвиток якого спрямовані на формування безпечного соціально-економічного середовища людини за допомо-

гою різноманітних засобів, методів і форм як держави, так і недержавних структур» [1, с. 22]. Сьогодні вже складно знайти економістів-мальтузіанців, котрі б відкидали сам концепт соціального захисту, проте основні дискусії більш як двох останніх століть зосередилися саме навколо його «засобів, методів і форм». Водночас, із широким розмаїттям практикуючих способів реалізації соціального захисту, слід констатувати, що найуніверсальнішим інструментом його забезпечення виступає саме *страхування* у невід'ємному виразі таких характерних атрибутів, як ймовірності, фондування та розподілу.

Називаючи «страхування» універсальним інструментарієм забезпечення людей і спільнот, опираємося на багатоаспектність даної фінансової категорії, широту дефініцій якої дослідник В. М. Фурман згрупував у наступні класи: як галузь економіки; як форма розподілу ризиків і фінансовий спосіб контролю над ними; як спосіб відшкодування збитків, цінностей чи дії випадку; як вид безповоротного споживання частини майна; як процеси формування (система заходів, методи створення) цільових грошових коштів і використання ресурсів; як стратегічний чинник розвитку фінансово-господарських відносин; як необхідний елемент соціально-економічної системи суспільного відтворення; як форма забезпечення господарського життя; як форма фінансового посередництва; як вид фінансових послуг; як певна операція; як господарське явище [2, с. 12]. Очевидно, що така складна та різнопланова фінансова категорія вимагає певного методичного виокремлення, змістовного вивчення, дослідження та безперервного інституціонування кращих із знайдених зразків. Водночас, не заперечуючи безпосередньо ролі страхування у соціально-економічних відносинах, слід відзначити і зворотний бік цієї медалі — значна кількість емпірично напрацьованих страхових продуктів створює ілюзію, що проблематика міститься лише у питанні вибору: варто лише віднайти зручну комбінацію страхових інструментів, й ті чи ті цілі соціального захисту будуть досягнуті. До прикладу, під час проектування пенсійної реформи в Україні із можливих полярних підходів з перерозподільним чи накопичувальним механізмом, під впливом міжнародних консультантів було обрано комбіновану систему, що мала увібрати краще з обох систем. Це, як відомо на сьогодні, не завадило провалу пенсійної реформи. При цьому, порізно в Швеції довела свою фінансову спроможність державна перерозподільна система із високими ставками внесків, а в США — як державні, так і приватні накопичувальні програми.

Наведений приклад наштовхує на думку стосовно важливості вибору не лише інструменту, хоча у своїй сутності розподілу ризиків — страхування беззаперечний лідер, а зваженого антропологічного конгломерату із пропонованого фінансового інструменту у світлі дотичних суб'єктів і спільнот.

Таким чином, коли заводимо мову про успішні суспільні перетворення і зарубіжний досвід, слід описувати їх успішність у контексті конкретизованих суспільно-культурних умов, розкриваючи безпосередньо суб'єкти у їх найбільш зрозумілому для свідомості фізіо-, психо- та соціовиміру. Продовжуючи ілюстрацію із пенсійною реформою в Україні, слід акцентувати увагу не стільки на власне концепції трансформацій, як такі, а скоріш на авторах цієї реформи, чиї персоніфіковані рішення та прорахунки призвели до невтішного результату; спільнотах платників, що не готові здійснювати перерахування у повних обсягах, і спільноті пенсіонерів, що готові отримувати мізерію.

Питання щодо визнання персональної відповідальності постає у глобальному вимірі, коли вийти за межі соціального захисту та пенсійного страхування зокрема. Прояви соціально-економічних явищ завжди мають свій початок в особі певного ініціатора, конкретно визначеної людини, що своїми діями чи бездіяльністю, свідомо чи несвідомо генерує даний результат. Використання тих чи інших фінансових інструментів не можна розглядати знеособлено, поза їх суб'єктами, чи поза спільнотами, у яких вони мають намір проявитися. Один і той самий страховий механізм, як сукупність форм і методів провадження соціального захисту, у виконанні людини із високими морально-етичними стандартами буде мати більшу ймовірність у досягненні поставлених цілей, аніж тої, що переслідуватиме власний зиск, ставлячи свої інтереси понад суспільними. Антропологічний підхід у страхуванні для досягнення цілей соціального захисту відкриває нові обрії для пошуку більш ефективних форм безпечного співіснування людей, і повинен досліджуватися й надалі.

Список літератури

1. *Руженський М. М.* Система соціального захисту населення у транзитивному суспільстві: Монографія // М. М. Руженський. — К. : ІПКД СЗУ, 2005. — 348 с.

2. *Фурман В. М.* Страхування: теоретичні засади та стратегія розвитку: Монографія / В. М. Фурман. — К. : КНЕУ, 2005. — 296 с.